

TARTU UNIVERSITET

Humanistiska och konstnärliga fakulteten

Institutionen för främmande språk och kulturer

Avdelning för skandinavistik

Svenska språket och litteraturen

MUSIKENS ROLL FÖR ATT BEVARA

DEN ESTLANDSSVENSKA IDENTITETEN I SVERIGE

Bacheloruppsats

Kristiina Kisler

Handledare: Eva Liina Asu-Garcia, PhD

Tartu

2021

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	4
1. INLEDNING	5
2. TEORI OCH BAKGRUND.....	7
2.1 Nationell identitet.....	7
2.2 Nationell identitet och musik	8
2.3 Estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter i Estland	9
2.4.1 Den Estlandssvenska sångfesten	11
2.4.2 Rågöbornas danslag och Aibokören	12
3. MATERIAL OCH METOD	13
3.1 Enkät.....	13
3.2 Respondenterna	13
4. ANALYS	15
4.1 Analysmetod.....	15
4.2 Estlandssvenskarnas nationella identitet.....	15
4.2.1 <i>Hur ofta är du i kontakt med andra estlandssvenskar som inte är dina familjemedlemmar?</i>	15
4.2.2 <i>Vilka associationer får du av ordet "estlandssvensk"?</i>	16
4.2.3 <i>Vem anser du är estlandssvensk?</i>	17
4.2.4 <i>Är det viktigt för dig att veta att du är estlandssvensk? Varför är det/är det inte viktigt för dig?</i>	18
4.2.5 <i>Är det viktigt för dig att bevara den estlandssvenska identiteten? Varför är det/är det inte viktigt?</i>	19
4.2.6 <i>Gör du själv något för att bevara den estlandssvenska identiteten? Genom vilka aktiviteter?</i>	20
4.3 Nationell identitet och musik	22
4.3.1 <i>Enligt din mening, vilka är de gemensamma estlandssvenska kulturella symboler? ...</i>	22
4.3.2 <i>Har du sysslat med musikrelaterade aktiviteter (sång, dans osv.) tillsammans med andra estlandssvenskar i Sverige? Varför och vilka? /Varför inte?</i>	22

4.3.3	<i>Anser du att det hjälper/har hjälpt till att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige genom att syssla med musikrelaterade aktiviteter, tillsammans med andra?</i>	24
4.3.4	<i>Enligt din mening, vilken är musikens roll för att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige (t.ex. hur musikrelaterade aktiviteter har påverkat identitetsbevarandet)?</i>	24
4.4	Estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter	26
4.4.1	<i>Vilka aktiva estlandssvenska musikrelaterade aktiviteter eller grupper känner du till?</i>	26
4.4.2	<i>Har du deltagit i den estlandssvenska sång- och dansfestivalen i Hapsal?</i>	27
4.4.3	<i>Tror du att den estlandssvenska sång- och dansfestivalen kommer att ordnas även i framtiden (t.ex om 20 år)? Varför/Varför inte?</i>	27
4.5	Det förflutna och framtiden.....	28
4.5.1	<i>Hur viktigt är det enligt din mening att syssla med det traditionella för att bevara identitetskänslan? Räcker det kanske med att man gör något tillsammans med de andra av samma nationalitet oavsett vad det är?</i>	28
4.5.2	<i>Hur tycker du att estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter har ändrats under tiden i Sverige? (t.ex. de senaste 30 åren)</i>	30
4.5.3	<i>Hur tror du att framtiden ser ut för den estlandssvenska identitetskänslan och de traditioner som man nu försöker att bevara?</i>	31
5.	DISKUSSION OCH SAMMANFATTNING	34
	RESÜMEE.....	36
	LITTERATURFÖRTECKNING.....	38
	BILAGOR.....	41
	Bilaga 1	41
	Bilaga 2	42

FÖRORD

Denna uppsats blev klar med hjälp av många olika människor. Tack till Margareta Hammerman från Svenska Odlingens Vänner i Stockholm för vidarebefordrande av enkäten och Monica Ahlström för hjälp med redigeringen av den. Samt tackar jag alla som besvarade enkäten och Einar Muhlberg för övrig hjälp och information. Slutligen tackar jag min handledare Eva Liina Asu-Garcia för ingående handledning och bra idéer.

1. INLEDNING

Den här uppsatsen är inspirerad av två viktiga delar av mitt liv: musik, som jag har sysslat med sedan jag var sex år gammal, och min hembygd Einby i Nuckö, som en gång i tiden var hem till estlandssvenskarna. Jag har tagit dessa två till synes oberoende teman och kopplat de ihop i min uppsats som handlar om musikens roll för att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige.

Estlandssvenskarna är en liten minoritetsgrupp som levde på Estlands norr- och västkust redan från tidig medeltid. Under andra världskriget flydde nästan hela den dåvarande estlandssvenska befolkningen, ca 9200 personer, till Sverige. (Appelgren, 1997, s. 11)

Musiken är ett viktigt sätt för invandrare och flyktingar att behålla, förhandla och utveckla sin identitet i sin nya miljö (Lidskog, 2016) men väldigt lite empirisk forskning fokuserar på nationell identitet och musik (Folkestad, 2002). Däremot, i vår värld av växande migration behövs det kunskap om musikens roll i att bilda identitet i folkgrupper som lever i ett annat land än sitt ursprungliga hemland (Lidskog, 2016). Det finns ingen tidigare forskning om musikens betydelse i samband med den estlandssvenska identiteten.

Syftet med uppsatsen är att få reda på vilken roll har musiken haft för att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige. Huvudfrågan besvaras med hjälp av en enkät som besvarades av 30 estlandssvenskar i Sverige.

Uppsatsen fokuserar på tiden efter det andra världskriget när de flesta estlandssvenskarna hade flytt till Sverige. Att ge en exakt tidsram är svårt eftersom uppsatsen handlar mest om subjektiva åsikter från estlandssvenskarna själva i nutiden. Med ”musiken” menas alla aktiviteter som är musikrelaterade. Den grundläggande betydelsen av musik är en musikalisk aktivitet, och att göra musik eller att ”musicera” är att syssla med alla de meningsskapande metoder som bidrar till en musikalisk föreställning (t.ex. lyssna, komponera, dansa, sjunga osv.) (Small, 1998, s. 9).

Uppsatsen börjar med en teori- och bakgrundsdel där det ges en översikt om viktiga begrepp: vilka är musikens olika roller i samhället, vad är nationell identitet och hur är musik kopplad till den. Dessutom ges det en kort översikt om estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter i Estland och i Sverige. Den följs av en beskrivelse av analysmaterialen och -metoden. I analysdelen

beskrivs analysmetoden och hur förfrågningen utfördes, den följs av analysen. Uppsatsen slutar med en sammanfattning och diskussion om resultat.

2. TEORI OCH BAKGRUND

2.1 Nationell identitet

Identitet är ett emotionellt ämne som är kopplad till uppskattande av ens historia och härstamning. Den kan påverkas av många olika saker och den är omväxlande. Därför är identitet ett komplicerat ämne för att forska och definiera (Valk, 2017).

För att beskriva vilken roll musiken har haft för att bevara estlandssvenskarnas nationella identitet är det först viktigt att beskriva vad som är nationell identitet. I den här uppsatsen används termen nationell identitet i stället för etnisk nationalitet på grund av att Eva-Mai Maripuu i sin magisteruppsats har kommit fram till att estlandssvenskarna kan betraktas som en nation. (Maripuu, 2015, s. 17) Hon baserar sin uppfattning på Bengt Kummels åsikt om att en nation inte behöver direkt koppling till en egen stat (Maripuu, 2015, s. 17). Dessutom nämner hon Kuldkepps definition av nation som en särskild kollektiv identitet som är byggd på gemensamma kulturella symboler (Kuldkepp, 2013, s. 314). Dessa gemensamma symboler som en gemensam historia, ursprung, institutioner, värderingar, språk, kultur, religion och nationell karaktär nämns som grunden för nationell identitet (Piirimäe m.fl., 2009, s. 37).

Enligt Folkestad (2002) kan värdet av nationell identitet i en stat variera på grund av statens historia. Till exempel i länder som Sverige, där statens självständighet aldrig har hotats har nationell identitet och dess uttryck en mycket mindre roll än i länder med besvärligare historia.

Den nya politikteorin definierar nationell identitet som ett subjektivt självmedvetande som existerar bara när en mängd människor tror att den existerar och att de tillhör en viss nationalitet (Piirimäe m.fl., 2009, s. 37). Den nationella identitetens subjektivitet nämns även av socialpsykologen Henry Tajfel som beskriver nationell identitet som en persons medvetenhet om sin grupptillhörighet och en del av en ens självbild. Nationell identitet påstås att svara på frågan ”Vem är jag när det gäller nationalitet?” (Valk, 2017).

I samband med estlandssvenskarna kan det nämnas flera gemensamma kulturella symboler. Det finns en gemensam historia och ursprung med en lång historia i Estland och sedan flykten till Sverige efter andra världskriget. Dessutom kan det nämnas gemensamma institutioner som till

exempel SOV (Svenska Odlingens Vänner) och språk i form av den estlandssvenska dialekten. Det finns ett gemensamt kulturliv och vilja att framhålla kulturen i form av den estlandssvenska sång-och dansfestival. Enligt Guibernau spelar dessa objektiva identitetsmarkörer en mindre roll, utan det som är viktigt är den mening de är givna av identitetsgruppen (Guibernau, 2007, s. 12). Det betyder att musiken kan vara viktig för att bevara den estlandssvenska identiteten bara när estlandssvenskarna själva anser att den är det.

När det gäller tidigare forskning om estlandssvenskarnas identitet, kan det nämnas flera magisteravhandlingar som till exempel Ruth Laidmets (2005) *Utvecklingen av estlandssvenskarnas nationalitetskänsla och finlandssvenskarnas eventuella roll i den* och Alar Schönbergs (2002) *Några inblickar i den estlandssvenska identiteten i slutet av 1930-talet*. Dessutom finns det mer omfattande doktorsavhandlingar som Glenn Kranknings (2009) *Island People: Transnational Identification, Minority Politics, and Estonia's Swedish Population*. Estlandssvenskarnas identitetsskifte efter emigrationen till Sverige har forskats av Eva-Mai Maripuu (2015): *Estlandssvenskarnas nationella identitetsskifte efter emigrationen till Sverige under 1940-talet*. Mari Soones (2016) BA-uppsats *RAHVUSLIK IDENTITEET NING SELLE SÄILITAMINE MUUSIKA KAUDU TEISES KULTUURIKESKKONNAS IIRIMAA EESTI KOGUKONNA NÄITEL* är direkt kopplad till mitt ämne och använder en liknande metod för att samla material. Vidare kan det nämnas en pilotforskning av Ojamaa och Valk som under 2008–2012 forskade *Perspektiv på musik för att konstruera den estniska öppna identiteten* där material samlades genom att använda enkätfrågeformulär.

2.2 Nationell identitet och musik

Syftet med denna uppsats är att visa hur en grupp, i det här fallet estlandssvenskarnas, nationella identitetskänslor kan vara påverkad av musikrelaterade aktiviteter.

Det finns få studier om koppling mellan nationell identitet och musikrelaterade aktiviteter. Därför saknas det systematiserad information om musikens roll i bildning av identitet i ett annat land än det ursprungliga hemlandet (Lidskog, 2016).

Inom musikvetenskap är man överens om att musik kan vara en grund till bildande och behållandet av gruppidentitet (Valk & Ojamaa, 2008, s. 61). Att syssla med musik är främst en social aktivitet: Det är någonting som vi gör med och för andra. Därför är en av de huvudsakliga funktionerna av musik att bygga och utveckla individens identitetskänsla (Pöder, 2014). Som en viktig källa till kommunikation ger musik en möjlighet att kommunicera emotioner, avsikter och betydelser även om de talande språk är olika (R. A. R. MacDonald m.fl., 2017, s. 5). Musik är också en källa till positiva emotioner som skapar eller fördjupar känslan av tillhörighet mellan människor med olika bakgrunder (Valk & Ojamaa, 2008, s. 77).

Folkgrupper som bor i ett annat land än sitt ursprungliga hemland kan stärka, utveckla och omvandla sin kollektiva identitet och sociala sammanhållning med hjälp av musiken (Lidskog, 2016). Musik kan även hjälpa upprätthålla kontakten med hemlandet (Boura, 2006) eftersom musikrelaterade aktiviteter av dessa folk är oftast knutna till kulturen av hemlandet (Lidskog, 2016). Det har visat sig att bland dessa folkgrupper har musiken en större enande roll än till exempel böcker och tidningar (Valk & Ojamaa, 2008, s. 77).

Enligt Folkestad (2002) har musik två huvudfunktioner i att uttrycka och kommunicera nationell identitet: en inifrån in-tittande och en utifrån in-tittande. I den första funktionen används musiken för att förstärka förhållanden in i gruppen. I den andra funktionen fungerar musik som ett verktyg för att vara erkänd av andra som medlem av denna särskilda grupp. I den här uppsatsen ser vi ett perspektiv inifrån gruppen estlandssvenskarna som uttrycker sina åsikter kring koppling mellan deras nationella identitet och musik. Trots att det tidigare har forskats om estlandssvenskarnas musik av bland andra Sofia Joons (Joons m.fl., 2008) finns det ingen tidigare forskning om musikens betydelse i samband med den estlandssvenska identiteten.

2.3 Estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter i Estland

Information om både estlandssvenskarnas kulturella liv och musikrelaterade aktiviteter i Estland och i Sverige är svårtillgänglig på grund av att informationen är väldigt fördelad bland olika källor och nästan all aktivitet sker genom hembygdsföreningarna. Mest information om kulturliv och evenemang finns i den estlandssvenska tidningen ”Kustbon” som först kom ut 1918 i Estland och

fortsatte komma ut 1944 i Stockholm. Dock har Viktor Aman i sin bok "En bok om Estlands svenskar. Kulturhistorisk översikt" (1992) gett en översikt av estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter i första delen av 1900-talet.

Aman har skrivit att 1896 deltog nucköborna i den estniska sångfesten i Hapsal. "Nuckö sång- och musikkör" deltog i de flesta SOV möten i socknen och uppträdde vid öppningen av Nuckö Folkhögskola den 6. november 1920. Dessutom firades det Gustav Adolfs fest på Ormsö samma kväll och där uppträdde Rälby musikförening. Nästa år var det Kärslätts sångförening som spelade där (Aman, 1992, s. 488).

Svenskarna i Tallinn var väldigt aktiva i början av 1920-talet och det fanns tillräckligt många människor för att syssla med till exempel körsång. Det samlades en kör i Tallinn, med Otto Hacker som ledare, som var väldigt aktiv och även ordande musikresor. Bland estlandssvenskarna var kören ganska okänd. På Ormsö fanns det en kyrkokör som leddes av Agnes Klasson som övertogs av Johan Allros Hullo i 1929. Sångsällskapet "De svenske" inbjöd en kör med 32 medlemmar till Sverige för att uppträda "Ormsö bröllop" i Skansens friluftsmuseum, samt besöka Västerås och Tärna folkhögskola där flera estlandssvenskar hade studerat. (Aman, 1992, s. 490).

I Höbring fanns det en kör med Anton Vesterberg som körledare. Körens medlemmar var ifrån olika ställen i Rickul och de kallades för Höbring kör. Det fanns en manskör, en blandad kör och man spelade även instrumental musik. Körerna i Höbring ansågs vara Aibolands bästa. Utöver de nämnda körerna fanns det förstås andra som var mindre kända. Men det som var gemensamt för alla estlandssvenska körer var att de bara var aktiva för några år. Oftast samlades man bara för något speciellt evenemang (Aman, 1992, s. 490).

Runöborna var ett undantag bland estlandssvenskarna eftersom de hade regelbundna möten och behövde ingen förening för att kunna hålla ihop, troligen på grund av sin isolerade hemö. I övrigt fanns det ett stort intresse för att sjunga och därför ville man ordna något större med den estniska sångfesten och finlandssvenskarna som förebild (Aman, 1992, s. 490).

2.4.1 Den Estlandssvenska sångfesten

Idén för en estlandssvensk sångfest kom från Anton Vestberg år 1926 i ”Kustbon” men eftersom det var svårt att få ihop estlandssvenskarna blev idén verklighet 7 år senare i 1933 I ett anrop i ”Kustbon” som hette ”Upp att fira sångfest nästa sommar” uppmuntrade man estlandssvenskarna att ta inspiration från den finlandssvenska sångfesten där flera dussin estlandssvenskar hade deltagit (Aman, 1992, s. 490)

Vestberg trodde att sångfesten kunde fungera som ett mål för olika körer och skulle kunna skapa en känsla av gemenskap bland de annars spridda estlandssvenskarna. Festen skulle äga rum 1933 i Hapsal och inkomst skulle användas för svenska gymnasiet i Hapsal. Det officiella beslutet från SOV kom den 10 februari 1933 när planeringen redan hade börjat (Aman, 1992, s. 491).

Målet för festen var att den skulle vara en allmänskulturell yttring och föra tillsammans de spridda estlandssvenska grupperna och att den skulle börja ett nytt kulturellt liv i svenskbygden senare (Nyman, 1978).

Det skapades sångkörer där de inte fanns och man lärde sig folkdanser. Finlandssvenskarna var en aktiv kraft bland organisatörer och deras påverkan kan ses även i repertoaren. Estlandssvenskarna själva ansågs ha varit långsamma och medelmåttiga organisatörer för att de var vana vid att bara bry sig om det som hände i deras hembygder. Men sångfesten uppväckte spänningen bland människor och det blev en förväntansfull stämning i de estlandssvenska bygderna. I Birkas återställdes det även Nuckö socknens folkdräkt medan Ormsö och Rågö kvinnor fortfarande hade sina dräkter (Aman, 1992, s. 491).

Finlandssvenskarnas roll i ordnandet av sångfesten i Hapsal är märklig och betyder mycket när man börjar att fråga varför det tog så lång tid för estlandssvenskarna att förenas. En orsak till fördröjningen av festen kan ses i att det inte fanns någon känsla för det gemensamt nationella för estlandssvenskar. Vid sekelskiftet var estlandssvenskarna indelade enligt hembygderna men det fanns ingen samlad grupp som kunde kalla sig estlandssvenskar. Den geografiska isoleringen, skillnader mellan byarna och isoleringen från hemlandet orsakade brister på gemenskap. Väckelserörelsen som spred sig genom bygderna på 1800-talet hindrade folkmusik och alla världsliga sånger och de få små körer som samlades sjöng bara kyrkliga sånger. Birkas folkhögskola, Svenska Odlingens Vänner, Svenska Folkförbundet i Estland, tidskriften Kustbon

och andra gjorde en viktig insats för att popularisera de svenska folkvisorna och utveckla nationalitetstanken (Nyman, 1978).

På sångfesten framfördes det bara en estlandssvensk sång, alla andra var finlandssvenska eller svenska. Bortsett från enkla dansmelodier och folkliga koralmelodier har estlandssvenskarna nästan ingen riktig folkmusik. Sångfesten samlade estlandssvenska ungdomar kring målet att representera sin ursprungsbefolkning. Den skapade ett nytt intresse för folkdräkter och folkdanser, samt gjorde estlandssvenskarna mer synliga i det estniska samhället (Nyman, 1978).

Sångfesten ägde rum den andra juli 1933. Det deltog fyrtio finlandssvenska sångare och många estlandssvenskar. Den första stora estlandssvenska folkfesten gick bra och blev ett av de finaste minnena för den estlandssvenska folkgruppen (Aman, 1992, s. 492).

2.4.2 Rågöbornas danslag och Aibokören

Det finns fortfarande estlandssvenska grupper som är aktiva och sysslar med musik.

En av de är Aibokören som har sina rötter i SONG-kören från 1994 men var bildad året 2015. Medlemmarna har estlandssvenska rötter och körledaren Hello Rosenborg är född i Estland. Den har deltagit i Estlandssvenskarnas sångfest i Hapsal 2016 (Sverigeesternas hemsida).

Rågöbornas danslag är ett folkdanslag som bildades i maj 1966 för att samla estlandssvenskarna och dansa danser från Rågöarna och Estland. Danslaget har uppträtt i Estland flera gånger och är fortfarande aktiv (Rågöföreningens hemsida).

3. MATERIAL OCH METOD

3.1 Enkät

För att få svar på uppsatsens huvudfråga ”Vilken är musikens roll för att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige” har jag sammanställt en enkät. Att använda en enkät passar väldigt bra för den här studien eftersom enkäterna är ganska lika personliga intervjuer med skillnaden att den som svarar på en enkät noterar sina svar själv och det finns ingen intervjuare närvarande (Trost, 2001, s. 9). En fördel med enkät är att de enkelt kan användas för att ställa samma frågor till många människor från en specifik målgrupp, och dessutom kräver de mindre tid, jämfört med intervjuer (Trost, 2001, s. 10). Eftersom det inte har varit möjligt att genomföra personliga intervjuerna, var det väldigt lämpligt att använda enkätundersökning i detta sammanhang.

Enkäten bestod av 20 frågor som finns i bilaga 2. Frågorna handlade om bland annat estlandssvensk identitet, musikrelaterade aktiviteter och betydelsen av musik i identitetsbevarande. Det fanns även fem bakgrundsfrågor om besvararnas kön, födelseår, födelseort, hembygdsförening och nationella identitet. Alla frågor i enkäten besvarar inte huvudfrågan direkt men är ändå viktiga för att skapa kontext kring huvudfrågan och för att hjälpa i formulering av en slutsats som tar hänsyn till olika slags faktorer.

3.2 Respondenterna

Enkäten var skickad, via e-mail, till en lista av estlandssvenskar i Sverige genom en kontaktperson i SOV (Svenska Odlingens Vänner). Enkäten sammanställdes i Google Forms. Urvalet av personerna var slumpmässigt och det enda kravet var att alla respondenterna skulle ha estlandssvenska rötter.

Enkäten besvarades av 30 estlandssvenskar i Sverige. I den här uppsatsen räknas personer med antingen en eller två estlandssvenska föräldrar som estlandssvenska. En tabell med respondenternas bakgrundinformation finns i bilaga 1.

Exakt hälften av besvararna var män och hälften kvinnor. Besvararna är från olika åldersgrupper som omfattar nästan över fyrtio år: 4 respondenter var födda på 1930-talet, 7 respondenter på 1940-talet, 10 på 1950-talet, 7 på 1960-talet, och två på 1970-talet. Den äldsta intervjuade var född 1931 och den yngsta 1974.

Majoriteten av respondenterna (25) är födda i Sverige: 11 i Stockholm, 4 på Gotland, 2 i Södertälje, 2 i Lidingö, 1 i Finnspång, Kalmar, Nora, Karlsborg, Tungelsta och Eskilstuna. 5 av respondenterna är födda i Estland: tre i Ormsö och två i lilla Rågö.

Alla respondenterna hör till en eller flera hembygdsföreningar (det saknas information om fyra respondenter). Estlandssvenskarna organiserade sig officiellt i hembygdsföreningar på 1990-talet för att gemensamt kunna behandla frågor som gällde bland annat markåterlämning. De flesta bygderna är representerade i Estlandssvenskarnas Kulturförening SOV (Svenska Odlingen Vänner) som har för uppgift att behandla allt som har att göra med estlandssvenskar, deras ättlingar och den estlandssvenska kulturen (Estlandssvenskarnas Kulturföreningens hemsida).

När det gäller nationell identitet, identifierar sig majoriteten av respondenterna som svenska (det saknas information om fyra respondenter). Hälften av respondenterna säger att de identifierar sig enbart som svenskar. Tre respondenter identifierar sig som svenskar men nämner också sitt estniska medborgarskap eller rötter i Estland. Tre respondenter nämner att de har både estniskt och svenskt medborgarskap. Två respondenter säger att de är svenska med estlandssvenska rötter. Tre respondenter identifierar sig som svenska och estlandssvenska och en som svensk, estlandssvensk och estnisk. En respondent svarar att hans nationella identitet är estlandssvensk. Svaret på denna fråga beror på vad nationell identitet betyder för olika människor. I enkäten framkom det att respondenterna tolkade begreppet "nationell identitet" på olika sätt.

4. ANALYS

4.1 Analyismetod

Med den här forskningen försöker jag få fram respondenternas subjektiva åsikter kring estlandssvenska musikrelaterade aktiviteter och deras koppling till identiteten. Därför har jag valt att genomföra en kvalitativ analys som enligt Bryman och Nilsson (2002, s.39) passar bra för att få veta och tolka individernas uppfattningar.

Enligt Trost (2001, s.17), kan inte alla studier klassificeras som antingen kvantitativa eller kvalitativa för att även om enkäter är mestadels av kvantitativ natur, innehåller de dock kvalitativa element. Samma gäller här

Svaren ska analyseras enligt ämnesgrupp och varje svar ska analyseras separat. Analyserade svar illustreras med citat från enkäten.

4.2 Estlandssvenskarnas nationella identitet

I det här kapitlet ska frågor med koppling till estlandssvenskarnas nationella identitet (frågorna 6–11, se bilaga 2) tas fram och analyseras.

4.2.1 *Hur ofta är du i kontakt med andra estlandssvenskar som inte är dina familjemedlemmar?*

Syftet med denna fråga är att lyfta fram hur ofta de intervjuade antingen träffas fysiskt eller tar kontakt via mejl och telefon med andra estlandssvenskar som inte är deras familjemedlemmar.

Tio intervjuade estlandssvenskar är i kontakt med andra estlandssvenskar minst en gång i veckan, två av dem även flera gånger i veckan. Fem respondenter är i kontakt med andra estlandssvenskar minst en gång i månaden. Två respondenter säger att de tar kontakt ungefär 6 gånger per år, 5 respondenter några gånger om året. Det finns två respondenter som svarade att de är i kontakt ofta och en som svarade ”någon gång då och då”. En respondent har obefintlig tillgång till

estlandssvenskar. Flera nämner att på grund av coronaviruset har den fysiska kontakten med andra estlandssvenskar nästan försvunnit men specificerar att kontakten sker via telefon eller mejl.

Generellt kan man säga att nästan alla intervjuade estlandssvenskar har kontakt med andra estlandssvenskar minst några gånger om året. När det gäller den fysiska kontakten med varandra, har den minskat på grund av coronaviruset men det finns ändå möjligheter att ta kontakt genom mejl eller telefon.

4.2.2 Vilka associationer får du av ordet "estlandssvensk"?

"Ett folk som kämpat för sitt oberoende gentemot godsägare i århundraden. Ett folk som levt under enkla strävsamma förhållanden och som överlevt flera krig och pesten. Fantastiskt vackra knypplade spetsar från Rågöarna. Underbara folkdanser och folkmusik från Rågöarna. Fina koralsånger från den estlandssvenska bygden. Vackra hembygdsdräkter och dialekter. Fin natur."
(Citerad från enkäten)

Mestadels associerar respondenterna ordet "estlandssvensk" med sitt eller sin familjs ursprung. Oftast nämner de sina rötter i Estland, sina förfäder eller födsel i Estland men även en urgammal kultur, språket och traditioner. Flera respondenter associerar ordet "estlandssvensk" med en historia som går tillbaka till järnåldern. Härstamning från Sverige nämns av flera och även ett band mellan Estland och Sverige. Kunskapen om estlandssvenskar och deras historia associeras också med ordet "estlandssvensk".

"Eftersom det är min identitet och mitt ursprung känner jag mig som vilken svensk som helst."
(Citerad från enkäten)

Det finns respondenter som inte ser en skillnad mellan det estlandssvenska ursprunget och det svenska ursprunget men känner sig som en svensk och känner inte en emotionell, kulturell eller historisk förbindelse med ordet. På grund av att estlandssvenskarna och finlandssvenskarna är båda svensktalande minoriteter, känner en respondent en koppling mellan begreppen "estlandssvensk" och "finlandssvensk".

"Etnisk minoritet i Estland som befolkade de estniska öarna och som behållit sin kultur med svenska traditioner och eget språk (till exempel Ormsömål, Runska, Nargömål) i århundraden. Matkulturen

är en stor del och stickmönster för vantar och högtidsklädsel från de olika öarna är Estlandssvenskt. Även värderingar, moral och Luthersk kristendom. Musiken och sångerna.”
(Citerad från enkäten)

Ordet ”estlandssvensk” verkar vara som en tunnel som ger en väg tillbaka till historien, förfäder, det gamla språket, kulturen och traditionen. Dessutom är det ett sätt att relatera till ett folk som har kämpat för sin rätt att leva som en minoritet och bevara sin kultur. Musikrelaterade aktiviteter verkar inte direkt associeras med ordet ”estlandssvensk” men nämns ändå av flera respondenterna som en viktig del av den estlandssvenska kulturen och den estlandssvenska identiteten.

4.2.3 Vem anser du är estlandssvensk?

”Den som är engagerad och känner tillhörighet. Den som gärna reser till de gamla bygderna. Kanske renoverar ett återlämnat hus eller bygger på återlämnad tomt. Man måste inte ha båda föräldrarna från Estland, jag har endast pappa” (Citerad från enkäten)

Estlandssvenskar som var intervjuade har flera olika åsikter om vem som är estlandssvensk. En stor del anser att en estlandssvensk är någon med rötter i de gamla svenskbygderna i Estland. Enligt respondenterna kan en estlandssvensk vara ett barn eller barnbarn till estlandssvenskar som är födda i Estland. Det nämns att det räcker med bara en förälder för att någon kunde betraktas som estlandssvensk. Dessutom kom det fram att ett intresse för kulturen och bevarande av den kan också spela en roll för att definiera en som estlandssvensk.

”Person född i något av de estlandssvenska områdena (Ormsö, Nuckö, Rickul, Rågöarna, Vippal, Korkis, Odensholm, Nargö, Runö; tidigare även norra Dagö, sydvästra Ösel, Wrangö och Kynö) eller i Tallinn eller Gammalsvenskby, och med svenska som modersmål. Själv vill jag beteckna mig själv som estlandssvensk ättling, eller "halvestlandssvensk". (Citerad från enkäten)

Några anser att man ska ha varit född i Estland för att betraktas som estlandssvensk och nämner att de själva inte känner sig som helt estlandssvenska men snarare som ättlingar eller människor med anor i de estlandssvenska bygderna.

Generellt kan de intervjuade estlandssvenskarna delas i två grupper när det gäller frågan ”Vem anser du som estlandssvensk?”. Alla tycker att rötter i Estland är viktiga men en del anser att det är viktigt att man själv är född där medan de andra tror att det räcker bara med att ha förfäder där.

4.2.4 Är det viktigt för dig att veta att du är estlandssvensk? Varför är det/är det inte viktigt för dig?

”JA! Jag har alltid känt mig oerhört stolt över mitt ursprung. Trots att jag är född och uppväxt i Sverige har jag inte alltid känt mig hemma här.” (Citerad från enkäten)

För alla estlandssvenskar som var intervjuade är det viktigt att veta att de härstammar från en estlandssvensk bakgrund, oavsett om de själva känner sig som riktiga estlandssvenskar eller inte.

Det finns olika anledningar till att respondenterna känner att det är viktigt att veta om sitt ursprung. Ett skäl är att det är viktigt att veta om och förstå sin och sin familjs historia. Det ger en bättre förståelse av de äldre generationerna, kunskap om dem och deras liv. Dessutom nämns det att estlandssvenskarnas historia är en del av både Estlands och Sveriges historia och därför är det viktigt att veta om det.

Det framkommer att den estlandssvenska historien lever vidare genom nu levande estlandssvenskar och ättlingar och det är viktigt att hålla denna historia och minnen av de traditioner levande till kommande generationer för att estlandssvenskarna inte skulle bara bli ett minne. Flera nämner betydelsen av kunskapen om estlandssvenskarna och hyllar även hembygdsföreningar som forskar, bevarar och förklarar de estlandssvenska traditionerna. Det är inte bara kunskapen om estlandssvenskarna som är viktiga men också kunskapen om att känna ett land som Estland.

”Både och. Det är ju min bakgrund, och inget jag valt. Alla har sin egen historia och detta är min. Men när vi är på Ormsö och i Estland är det viktigt, en identitet som gör att jag känner att Estland är mitt hemland.” (Citerad från enkäten)

Enligt respondenterna ger denna kunskap om sin historia och ursprung en samhörighet och gemenskapskänsla med andra som har samma bakgrund. Dessutom hjälper det att identifiera sig med sitt ursprung. Vidare nämns det att känna till sitt ursprung ger en trygghet och berikar livet

och familjelivet. Ytterligare är det viktigt för självbild och en del av ens identitet som svensk. Det kommer också fram att det kan vara ett privilegium att lära sig och sprida den estlandssvenska kulturen.

4.2.5 Är det viktigt för dig att bevara den estlandssvenska identiteten? Varför är det/är det inte viktigt?

Enligt besvararna är det viktigt att bevara den estlandssvenska identiteten. Det är betydelsefullt på många olika sätt. För det första kom det fram att det kan ligga ett ansvar på denna generation för att värna och sprida kunskap om den estlandssvenska kulturen och historia för de kommande generationerna. Dessutom kom det fram en rädsla för att det tillhör den sista generationen som värderar dessa traditioner och deras betydelse, samt har en kunskap om det, även ett förstahandsvittnesmål i några fall.

“Ja, speciellt som jag tillhör den första generationen som inte är född i Estland känner jag ett speciellt ansvar att vårda och sprida förstahandsvittnesmål, speciellt från de estlandsfödda som fortfarande är i livet, för att så mycket av skatten som möjligt kan bevaras för framtida generationer.” (Citerad från enkäten)

När det gäller kunskap nämns det att med de ökade mängder flyktning i Europa och särskilt i Sverige är det viktigt att förtydliga kopplingen mellan immigrationen nu och de estlandssvenskar som kom som båtflyktingar till Sverige. Enligt respondenterna är det inte enbart viktigt för kommande generationer svenskar eller ättlingar till estlandssvenskar att få möjlighet att få kunskap om den estlandssvenska kulturen, utan också för de kommande generationerna i Estland. Det framkom även en stolthet över det estlandssvenska ursprunget och det nämns att estlandssvenskar och deras öde är unikt.

”Jag anser att det är viktigt att bevara den estlandssvenska identiteten. Det finns olika former av historieförfalskning som förekommer om orsaken till att folk lämnat sitt hemland. Jag tror det kan vara olika för olika personer hur den estlandssvenska kulturen gör sig gällande, en del får minnen av matupplevelser, en del vill inte alls bli påmind om sitt ursprung, några vill minnas landet som det var då de lämnade och vill inte återvända [---].” (Citerad från enkäten)

Liksom det var viktigt för de intervjuade att veta om deras estlandssvenskt ursprung på grund av personliga identitetsbyggande skäl, är det också viktigt för dem att bevara denna identitet och kultur för att det är en del av deras bakgrund och en del av dem själva. Enligt respondenterna ger det en syn på hur man har formats som person. Genom ens bakgrund kan man lära känna mycket om sig själv.

”Ja. Men jag ser min identitet som flerkulturell - svensk, estlandssvensk, estnisk: Jag är född och uppvuxen i Sverige med svensk nationalitet och med svenska värderingar och normer (inlärt bl a i skolan). Jag är uppvuxen med mina estlandssvenska släktingar, morföräldrar m fl (min mor var estlandssvensk) som pratade ormsösvenska till vardags och hade andra traditioner än mina svenska klasskamrater, t ex vad gällde mattraditioner [---].” (Citerad från enkäten)

Det är inte bara det estlandssvenska ursprunget och identiteten som verkar vara viktiga för de intervjuade. Den svenska bakgrunden, för de med en förälder som estlandssvensk, eller bara en välintegrerad familj, är också viktig och existerar parallellt med varandra utan att störa varandra.

4.2.6 Gör du själv något för att bevara den estlandssvenska identiteten? Genom vilka aktiviteter?

Nästan alla intervjuade estlandssvenskar gör något själva för att bevara den estlandssvenska identiteten. Det gör de genom olika aktiviteter.

En stor del av respondenterna är aktiva i olika föreningar, som till exempel hembygdsföreningar (se bilaga 1), SOV (Svenska Odlingens Vänner) och Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning i Tallinn. Där jobbar man med bland annat att digitalisera estlandssvenskt material, delta i möten och aktiviteter, gå på seminarier, besöka Estland. Dessutom kan man vara med i olika projekt att bevara bruksföremål och klädsel, samla fotografier, böcker och texter.

“Min bakgrund bevarar jag genom sparade nedtecknade intervjuer med föräldrar och andra släktingar, foton från Ormsö, böcker om Ormsö och estlandssvenskar, Sv Odl Vänners tidning Kustbon, nedskrivet släkträd. Gjort tre besök på Ormsö, bl.a. med mina barn. Vi har fått tillbaka mark på Ormsö där min äldsta bror byggt stuga.” (Citerad från enkäten)

Bland respondenterna finns de som skriver och följer med artiklarna i de estlandssvenska tidningarna, bland annat den estlandssvenska tidningen Kustbon, arrangerar utställningar och

håller föredrag om estlandssvenskarna. Några respondenter är engagerade i olika restaureringsprojekt i de gamla estlandssvenska områdena eller tänker bygga något på de områdena. Det finns de som har hjälpt finansiera böcker om estlandssvensk historia och de som flaggar på alla estlandssvenska flaggdagar.

Bland de intervjuade estlandssvenskarna finns många som bevarar den estlandssvenska identiteten genom att släktforska. De besöker museer och arkiv och lär sig om sitt ursprung. Många intervjuar sina släktingar eller andra estlandssvenskar och skriver ner deras minnen för att dela dem med de följande generationer.

“Är med i Aibolandskören och vi sjunger gamla sånger och tonsätter dikter för att öka kunskap om den tid som inte längre är. Lagar vissa maträtter, glödsteker strömming, bakar surlimpa, sticker mönsterstickning, läser biografier och långa artiklar i Kustbon. Deltagit i resor och Talko till Pearsgården och Norjasgården. deltar i sammankomster på Eesti Maja som anordnas av Ormsö hembygdsförening. Har varit värdfamilj för en gymnasiestudent från Nuckö gymnasium i en månad på sommaren 1991. Pub kvällar med musik och mat på Ormsö hembygdsförening. Fått en nytillverkad Ormsö brudkista och delar av min mammas ormsödräkt från min mamma. De är några av mina käraste ägodelar. Och vantar som min mormor mönsterstickat och en vacker blus som min mormor sytt utan symaskin för hand.” (Citerad från enkäten)

Några intervjuade estlandssvenskar sysslar med olika kulturella aktiviteter för att bevara den estlandssvenska identiteten. De sysslar med musik, sjunger i sångköror, dansar i danslag eller lär ut danser i Estland. Dessutom tar man hand om och bevarar sin familjs ägodelar, till exempel den traditionella dräkten. Man bevarar hantverk och lagar vissa maträtter, till exempel surkål med rökt fläsk och korngrynskorv och mörkt rågbröd från Ormsö.

“Det finns inte så ofta några aktiviteter här på Gotland där jag bor. För några år sedan var jag med och arrangerade informationskvällar på ett par orter på ön (Visby och Hemse) Det finns många Ormsöättlingar på Gotland men ingen större gemenskap.” (Citerad från enkäten)

Enligt en respondent finns det oftast inga aktiviteter där de bor och enligt några andra skulle de vilja vara ännu mer aktiva i bevarandet av den estlandssvenska identiteten. Sju respondenter nämner att de sysslar med någon slags musikrelaterad aktivitet för att bevara den estlandssvenska identiteten.

4.3 Nationell identitet och musik

I den här delen ska frågor som är kopplade till estlandssvenskarnas nationella identitet och musik tas fram och analyseras (fråga 12–15, bilaga 2).

4.3.1 Enligt din mening, vilka är de gemensamma estlandssvenska kulturella symboler?

Med denna fråga försöks det reda ut vilka kulturella symboler de intervjuade estlandssvenskarna tycker är gemensamma för den estlandssvenska kulturen.

De flesta respondenterna nämnde musik, språket och matkulturen som de gemensamma estlandssvenska kulturella symbolerna. Dessutom nämndes det sångerna, folkdräkterna, danserna, vistraditionen men också hembygdsgårdarna, småbruket och fisket. Några respondenter har nämnt den blå-svart-gula flaggan och den estlandssvenska tidningen “Kustbon”. Bland svaren förekom hembygdsföreningar, SOV, den blå-svart-gula flaggan och solkorset, samt rökbastun och tvagningsritualen. Respondenterna anser att kunskapen och berättelserna om den estlandssvenska historien, den gammalsvenska kulturen och levnadssättet i allmänhet är också estlandssvenska kulturella symboler.

4.3.2 Har du sysslat med musikrelaterade aktiviteter (sång, dans osv.) tillsammans med andra estlandssvenskar i Sverige? Varför och vilka? /Varför inte?

” [---] *Med sång, musik och dans bygger vi broar mellan människor.*” (Citerad från enkäten)

17 respondenter säger att de har sysslat eller sysslar med någon musikrelaterad aktivitet tillsammans med andra estlandssvenskar.

Sju av dem har i någon form en koppling till Aibokören, som är en estlandssvensk kör i Stockholm, antingen med att de sjunger där, har sjungit där eller deltar som åskådare. I samband med Aibokören nämns deltagandet i sång- och dansfestivalen i Hapsal, olika möten och evenemang i Sverige.

Tre respondenter nämner sjungandet på SOV årsmöten, särskilt Modersmålets sång som betraktas som den estlandssvenska nationalsången. Den var skriven av Johan Fridolf Hagfors till den första stora finlandssvenska sångfesten år 1897 i Åbo. Sången blev snabbt känd bland estlandssvenskar och år 1921 föreslog Joel Nyman att göra Modersmålets sång till estlandssvenskarnas officiella hymn (Aman, 1992, s. 489).

Sjungandet av psalmsånger nämns av några, samt deltagandet i gudstjänster i Immanuelkyrkan i Sverige där man har sjungit olika sånger från Estland, men också uppträtt själv som musiker.

“På 1980-talet var jag med på gudstjänster i den estlandssvenska gruppen i Immanuelskyrkan i Stockholm. Där hölls bla julfester med sånger man sjöng i Estland. Här hemma sjöng jag alltid för vår son en godnatt bön från Ormsö. Vid jul sjunger vi alltid julpsalmer som vi sjöng medan farfar levde. Men eftersom vi har långt till Stockholm kan vi aldrig vara med på event där. Min man och jag skulle sjunga med Aibokören, Ormsö förra sommaren, men blev inställt pga Corona. Jag har nära kontakt med Sofia Joons, musiker. Lyssnade på konserten förra veckan med estlandssvensk musik.” (citerad från enkäten)

För några respondenter verkar att syssla med musik en sak som man gjorde en gång i tiden med de gamla ättlingarna eller som fortfarande görs hemma med den äldre generationen. En respondent har musicerat med sin familj i kyrkorna på Runö. Man nämner också att släktingar från de gamla estlandssvenska bygderna har sjungit visor från Estland men att de själva inte gör det. En respondent säger att hon har sjungit en god natt bön från Ormsö till sina barn och vid jul alltid sjunger julpsalmer som äldre familjemedlemmar sjungit förr. Det finns respondenter som själv spelar ett instrument.

En stor del av respondenterna har svarat att de inte har sysslat med någon musikrelaterad aktivitet. Man har olika orsaker till det. En del har inga möjligheter att delta i en gemensam musikalisk aktivitet där de bor. Några respondenter tycker att de är för omusikaliska för att syssla med några musikrelaterade aktiviteter, men det nämns också att man inte gör det för att det inte fanns någon musiktradition i familjen.

Det ser ut som en stor del av de estlandssvenska musikrelaterade aktiviteter har ägt rum i Stockholm och för folk som inte bor där kan det vara svårt att hitta något på sin hemort. Rågöbornas danslag verkar vara ytterligare en plats för estlandssvenskar att samlas och syssla med

musik tillsammans. Tre respondenter nämner att de är eller har varit med i danslagen. En respondent har lärt estniska danslag att dansa estlandssvenska danser, uppträtt med rågöbröllop i Estland och deltagit i estlandssvenskarnas sång-och dansfestival i Estland. Liksom andra gruppaktiviteter, nämner respondenterna att på grund av coronapandemin har olika möten och uppträdanden ställts in.

Respondenterna säger att de sysslat med musikrelaterade aktiviteter för att det känns viktigt och att det ger en bra känsla. Dessutom nämner man att sång, musik och dans kan ha en enande roll mellan människor. En respondent säger att de hör körframträdanden på Youtube från sångfestivalen i Tallinn och önskar att delta i den någon gång i framtiden. En respondent skriver att de har känt sig ensamma med sitt ursprung och därför inte har varit med i någon musikrelaterad aktivitet med andra estlandssvenskar men säger att hade önskat att göra det om det hade funnits en möjlighet på grund av ett stort intresse för sitt ursprung.

4.3.3 Anser du att det hjälper/har hjälpt till att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige genom att syssla med musikrelaterade aktiviteter, tillsammans med andra?

Med denna fråga och den nästa frågan “*Enligt din mening, vilken är musikens roll för att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige (t.ex. hur musikrelaterade aktiviteter har påverkat identitetsbevarandet)?*” är syftet att lyfta fram om musiken enligt respondenterna har en roll i att bevara den estlandssvenska identiteten och vilken roll den har.

Nästan alla respondenter anser att musiken har hjälpt till att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige. Två respondenter vet ej och en tror att det inte har hjälpt till.

4.3.4 Enligt din mening, vilken är musikens roll för att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige (t.ex. hur musikrelaterade aktiviteter har påverkat identitetsbevarandet)?

”Musik talar till oss på djupet och skapar ofta samhörighet vilket är en grundläggande byggsten i sammanhanget.” (Citerad från enkäten)

Enligt respondenterna hjälper musik att väcka intresse i människor i att lära känna sitt ursprung och i den yngre generationen att vara mer aktiv i att delta i olika möten och aktiviteter. Det kan man göra genom att ha sång-och musikstudier, samt t.ex. dansundervisning. Till exempel nämndes det flera gången att man har lärt ut danserna till estniska ungdomar.

Att göra saker tillsammans ökar känslan av samhörighet och musiken spelar en viktig roll i det, svarar de flesta. Man anser att musik betyder mycket som identitetsbildande och bevarande men att bevara den estlandssvenska musiktraditionen är svårt för att de estlandssvenska musikgrupperna blir mindre och äldre.

”Musiken och folkdanserna har betytt mycket särskilt i ett tidigare skede efter flykten. Numera verkar dansen ha minskat i betydelse, däremot verkar körsången ha ökat i betydelse. Det har bildats en ny kör i Sverige, Aibokören, som har medlemmar vilka härstammar från estlandssvenskarnas kustområden i Estland.”(Citerad från enkäten)

Enligt många respondenterna har musiken betytt mycket, särskilt direkt efter flykten till Sverige. Just nu verkar det som att körsång har blivit viktigare än dansen på grund av grundandet av Aibokören vars medlemmar härstammar från ett estlandssvenskt ursprung. Dessutom ses musiken som en del av estlandssvenskarnas historia. Det finns de som inte själva har något förhållande till musiken men ändå kan minnas hur deras gamla släktingar har sjungit vissa sånger eller dansat vissa danser. Allt detta betyder att även om man själv inte sysslar med musik finns det ett förhållande med ens ursprung genom musiken. I detta fall är musiken också som ett verktyg som används för att sprida information och kunskap.

Enligt respondenterna sjunger man tillsammans vid olika årsmöten. Till exempel, i Odensholms byalag sjungs det gamla estlandssvenska sånger och modersmålets sång vid årsmötet varje år. Det exemplifierar att musik är något som man sysslar med när man samlas med andra av samma nationalitet eller ursprung. Den skapar känslan av gemenskap och tillhörighet. För en person som betraktar musiken som en viktig del av sin identitet, kan musik vara en mycket viktig trygghetsskapande aspekt.

”[---]Jag tror att de av oss estlandssvenska ättlingar som är intresserade av den estlandssvenska kulturen och vill bevara känslan av en koppling till den plockar upp, läser eller lyssnar in många olika fragment och berättelser, vilka blir till pusselbitar i vår identitet. För den som har musiken

som en sådan pusselbit föreställer jag mig att den skulle vara mycket viktig, som traditioner ofta är, trygghetskapande.” (Citerad från enkäten)

Enligt informanterna har den estlandssvenska musiken blivit populär igen med talharpa och folkdans. Till exempel med hjälp av den aktiva Rågödanslaget och Aibolandskören där det sjungs sånger med gamla texter. Sofia Joons är otroligt populär i de estlandssvenska kretsarna och det syns från svar till enkäten att musiken är väldigt värdefull för många estlandssvenskar. Att det finns människor som för vidare dessa gamla traditioner och de är populära visar att man vill bevara kulturen och identiteten, och att det finns ett intresse för det.

4.4 Estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter

I det här subkapitlet ska det tas fram och analyseras frågorna 16–18 (bilaga 2) som är kopplade till estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter.

4.4.1 Vilka aktiva estlandssvenska musikrelaterade aktiviteter eller grupper känner du till?

De intervjuade känner till många olika estlandssvenska musiker eller grupper. Nästan alla respondenter kunde nämna minst en aktivitet, grupp eller individ som antingen sysslar med estlandssvensk traditionell musik eller dans eller består av individer med estlandssvensk bakgrund. Det fanns fyra respondenter som inte nämnde några grupper, personer eller aktiviteter. Vissa respondenter är medvetna om det att det finns vissa grupper eller sång- och dansaktiviteter som härstammar från estlandssvenska områden men kan inte nämna konkreta namn. Ändå nämns det att det tycks vara intressant att det finns ovanliga instrument som till exempel talharpa. Sammanlagt nämnde alla respondenter 29 olika evenemang, grupper eller individer som sysslar med den estlandssvenska traditionen eller består av estlandssvenskar.

Aibokören, Rågöbornas danslag och Sofia Joons förekom mest bland namn som respondenterna nämnde, samt Marju Tamm och Yngve Rosenblad på Ormsö som spelar talharpa, sjunger gamla sånger och uppträder vid olika evenemang i ormsödräkter på Ormsö hembygdsgård. Ytterligare nämnde respondenterna individer som t.ex. Jaan Sarv och Marian Sarv, Ain Haas i USA som spelar säckpipa och talharpa, Svante Lagman som spelar talharpa, rågöbornas spelmän Hjalmar och Ende

Enggrön, Torbjörn Bergelt som tog upp den estlandssvenska talharpatraditionen i Sverige och lärde ut hur man bygger talharpor i slutet av 1970-talet, Ingrid Mickelin, Leanne Babro, Monika Väliste, Kadri Leppason, Maria Murman.

Grupper som var nämnda är Strand...Rand, folkgrupp Leegajus, Ormsöbornas folkdanslag på Ormsö, Estlandssvenska gruppen i Immanuelskyrkan i Stockholm, SOV kören. Dessutom nämndes det estniska ungdomar som spelar och dansar rågömusik och rågödanser, de estniska danslagen Ürg Leigarid och Leesikad och estniska danslaget Virveln i Stockholm som har varit med på olika estlandssvenska evenemang. Det nämndes också flera evenemang som estlandssvenskarnas sång- och dansfestival i Hapsal och årliga kurser i talharpaspel på Ormsö.

För övrigt syns det att respondenterna har ganska hög kunskap om olika musikrelaterade aktiviteter som är i någon form relaterade till estlandssvenskarna. Det visar att för många är musiken som i någon form är relaterade till estlandssvenskar viktig och att det finns ett intresse för den.

4.4.2 Har du deltagit i den estlandssvenska sång- och dansfestivalen i Hapsal?

Hälften av respondenter har deltagit i den estlandssvenska sångfesten i Hapsal. Några som inte har gjort det har svarat att de gärna skulle vilja göra det någon gång.

4.4.3 Tror du att den estlandssvenska sång- och dansfestivalen kommer att ordnas även i framtiden (t.ex om 20 år)? Varför/Varför inte?

“[---] Mycket beror på Estlandssvenska föreningen deras arbete genom att skapa en kör som hela tiden finns och en kör från varje ort som man kan gå med i hela tiden för att få en gemensam sak då det finns många som sjunger eller håller på med musik hur många det skall vara i en kör beror på hur många som vill vara med just då. Varje kör bör man ha namn på är det Vormsi och så vidare. [---]” (Citerad från enkäten)

De flesta informanterna tycker att den estlandssvenska sångfesten kommer att ordnas även i framtiden. Några tror att den behövs för kulturell identitet och förhoppningsvis är de yngre

generationerna tillräckligt intresserade. Några tror att den ska ordnas i Estland men är tveksamma på den estlandssvenska sidan eller att den ska bli en del av en större festival med musik.

“Kanske, om den yngre generationen knyter an till det. Jag tillhör den andra generationen estlandssvenskar, min Pappa flydde till Sverige 1944, och jag har påverkats av hans bakgrund och den estlandssvenska kulturen. Men jag är osäker på om våra barn kommer att knyta an till det som vi i den andra generationen har gjort. Vi försöker i vår förening att upprätthålla vår kulturella bakgrund och intresset för den.” (Citerad från enkäten)

De som tycker att den inte ska ordnas i framtiden, anser att traditionerna håller på att tunnas ut och att de yngre generationerna inte är tillräckligt intresserade.

4.5 Det förflutna och framtiden

I det här subkapitlet ska det tas fram och analyseras frågorna 19–20 (bilaga 2) som är kopplade till det förflutna och estlandssvenskarnas framtid.

4.5.1 Hur viktigt är det enligt din mening att syssla med det traditionella för att bevara identitetskänslan? Räcker det kanske med att man gör något tillsammans med de andra av samma nationalitet oavsett vad det är?

Syftet med denna fråga är att lyfta fram om det är viktigt att syssla med det traditionella för att bevara identitetskänslan eller räcker det med att man bara gör något tillsammans med de andra av samma nationalitet.

“Självfallet är det viktigt att vi som är sociala varelser gör saker tillsammans de vidmakthåller känslan av samhörighet och här musiken viktig.” (Citerad från enkäten)

Enligt informanternas åsikter är det en komplicerad fråga men i stort sett kan svaren delas i tre grupper. Det finns de som tror att det är mycket viktigt att syssla just med det traditionella för att det ökar identitetskänslan och genom det bevarar man traditionella musik och folkdanser för kommande generationer och även för forskning. Vissa tror även att det kan vara lättare att träffas om man har ett gemensamt ursprung. Då kan man till exempel titta på och dokumentera de gamla

dräkterna, gå igenom fotoalbum eller lyssna på inspelade intervjuer tillsammans eller hålla kontakt med andra familjer. Föreningssamankomster nämns som en bra plats där man kan berätta för varandra om mat och historia och den aktuella situationen när det gäller estlandssvenskarna. God sammanhållning inom hembygdsföreningarna och huvudorganisationen SOV anses vara viktigt, samt olika evenemang med esterna i Stockholm och de lettiska föreningarna i Stockholm, till exempel gemensamma hembygdsdagar.

Några respondenter säger att oftast är det inte att man sysslar med det traditionella för att bevara identitet men för att det kommer naturligt, man känner att man vill göra det. Att lära av traditionen måste vara frivilligt, lustfyllt och inte påtvingat. Det kan öka nyfikenhet och intresse. Men intresset kan också ökas genom sång- och musikstunder, dansutläring, hantverk, olika berättelser.

Respondenterna tror att identitetskänslan ökar vid gemensamma aktiviteter och att den kan också försvinna om man inte är aktiv. För att överleva, måste en kultur utvecklas i samtiden. Det är viktigt att den sätts i kontext i det samtida samhället som är ständigt i förändring. Man måste behålla vad man kan och förstå att det finns platser där man kan studera kulturen, som till exempel Aibolandsmuseet i Hapsal och Sviby hembygdsgård.

”För mig är det tillfredsställande att ständigt lära om språk, musiktraditioner och klädedräkter och, som sagt, försöka levandegöra det som kan vara på väg att glömmas bort.” (citerad från enkäten)

Enligt respondenterna är det bra om man är intresserad av och vill syssla med det traditionella och föra det vidare men samtidigt är det också kunskap om det som är viktigt. Det är viktigt att ständigt lära sig om språk, musiktraditioner och klädedräkter för att försöka behålla kunskapen om dessa aspekter levande: att behålla det specifika och unika, samt lära ut det och förstå vad det betyder. För några av informanterna är det viktigt att estniska ungdomar har lärt sig om den estlandssvenska kulturen, till exempel rågömusik och sedvänjor.

”För dem som är intresserade av traditionella seder och bruk är det naturligtvis viktigt att syssla med dem, visa upp och föra dem vidare. För mig är det viktigaste att känna till och att kunna sin historia, den estlandssvenska i stort och sin egen släkthistoria. Vad gäller min släkt och familj upprätthåller vi vissa av de traditionella estlandssvenska maträtterna (Ormsö) och det för att vi just tycker om de här rätterna. Inte för att bevara identitetskänslan.” (citerad från enkäten)

En annan del respondenterna tror att båda delar är viktiga: det är viktigt att traditionerna tas upp i nutiden för att de inte glöms bort och för att ha ett förhållande till det förflutna. Det traditionella binder människor samman historiskt men det är också viktigt att bara tillbringa tid tillsammans.

Det finns respondenter som tycker att det är viktigare att man samlas och gör något tillsammans, oavsett vad det är. Dessa intervjuade tror att det inte spelar någon roll om det man sysslar med är traditionellt eller inte. Det som är viktigt är att det ständigt pågår någon aktivitet.

Slutligen ser det ut som att det som är viktigt för de intervjuade är att hålla ihop gemenskap oavsett hur man gör det så att det kulturella arvet ska fortsättas bevaras av de kommande generationer.

4.5.2 Hur tycker du att estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter har ändrats under tiden i Sverige? (t.ex. de senaste 30 åren)

Med den här frågan lyfts det fram om man tror att estlandssvenskarna har blivit mer aktiva och sysslar med musikrelaterade aktiviteter oftare än till exempel 30 år sedan eller är det tvärtom och de har minskat.

”I barndomen sjöngs Ormsövisor ibland av mor och släktingar. På senare år har jag inte hört någon musik från estlandssvenskar. Föräldrar o släktingar som ibland kunde idka sådana aktiviteter är nu döda.” (citerade från enkäten)

Många informanter anser att musikrelaterade aktiviteter har minskat genom tiden, antingen på den allmänna eller personliga nivån. På grund av att nästan alla estlandssvenskarna som först kom till Sverige från Estland är borta, tror respondenterna att ännu mer kommer att glömmas bort och musikrelaterade aktiviteter kommer vara något som bara de väldigt intresserade försöker bevara genom att studera musiken, spela in den och uppträda på möten. Även om alla gamla spelmän är borta, nämns det att det är bra att det finns människor som till exempel Sofia Joons, som samlar gamla sånger, som de unga inte kan.

”Intresset för rågödanser och rågömusik har varit mycket stort i Estland, tur är väl det för i Sverige är det svårt att fånga de ungas intresse. De estlandssvenskar som fortfarande är i livet är ålderstigna och orkar inte längre vara drivande i de olika föreningarna. De unga har tyvärr inte tagit stafettpinnen... .” (citerad från enkäten)

Enligt några respondenter dör dessa gemensamma aktiviteter ut i Sverige men i Estland, anser man, börjar dessa sprida ut sig och bevaras bättre än i Sverige, till exempel Rågömusiken. Vissa informanter nämner att det också finns nytt som kommer, till exempel den estlandssvenska Aibokören som nystartade för några år sedan. Enligt några finns det aktiviteter som bevarats genom tiden, till exempel Rågöbornas Danslag som sedan 1966 har spelat och dansat rågödanser och andra estlandssvenska danser, men även denna grupp krymper varje år för det är ännu svårare att rekrytera nya medlemmar.

”Jag tror att det är lite svårt att t ex hålla igång en kör, när de äldre som ursprungligen växte upp med de gamla sångerna inte finns kvar.” (citerad från enkäten)

Några av de intervjuade tror att med senare generationer har intresset ökat. Men enligt några respondenter har aktiviteterna blivit mindre religiösa med tiden, till exempel hade Runöborna sin egen kyrkodag på 1990-talet som inte längre finns. Det nämns att i och med upphörandet av den estlandssvenska gruppen i Immanuelskyrkan försvann mycket av den andliga sångskatten och man önskar att den skulle tas upp i Aibokören för den var en viktig del av traditionen i Ormsö. Det finns en gemensam estlandssvensk kyrkodag men musik spelar inte en stor roll där. Ytterligare nämns det en minskning av musikens roll i Runöförening där det var mycket mer dans och musik en gång i tiden jämfört med det samtida.

Några respondenter har inte bra koll på musikområdet eller vet inte.

4.5.3 Hur tror du att framtiden ser ut för den estlandssvenska identitetskänslan och de traditioner som man nu försöker att bevara?

Med denna fråga vill det fås reda på hur estlandssvenskarna och deras ättlingar ser på framtiden och hur den estlandssvenska kulturen, traditioner och identiteten kommer att se ut i den framtiden.

”Jag tycker intresset tilltagit i min generation. Många av våra äldre släktingar var mycket traumatiserade av evakueringen och sovjetinvasionen och hade svårt att prata om sin bakgrund.” (Citerad från enkäten)

Många intervjuade tror att framtiden ser mörk ut när det gäller bevarande av estlandssvenska kulturen, traditionerna och identiteten. Man anser att kanske blir det en liten grupp som är intresserad men allmänt tycks det att det kommer att bli svårt och intresset antingen kommer att minska eller även dö ut. Det nämns att den yngre generationen inte har stort intresse. Samtidigt finns det önskan att de yngre skulle intressera och engagera sig mer i den estlandssvenska kulturen. Det kom fram att man försöker skapa intresset bland de yngre och det kan man göra genom att till exempel resa till de gamla hembygderna.

”Jag tror det blir svårt, det är väl svårt för svenskarna i Finland också att bevara sin kultur så det måste ju vara ännu mycket svårare för Estlandssvenskarna” (Citerad från enkäten)

Orsakerna för det minskade intresset anses vara att när den generation som kom från Estland, är helt borta, finns det ingen som för vidare berättelser om traditionerna och annat till barn av den generationen som är födda i Sverige. Samhällets utveckling ses också som en bidragande orsak, till exempel tycks det att de unga troligen inte kommer att ta över föreningsliv som de som är födda för fyrtio eller femtio år sedan har vuxit upp med.

När det gäller identitetskänslan kom det fram att det anses komma att försvinna inom ett antal år. Men traditioner kommer troligen bevaras i Estland där intresset anses var stort bland de unga. Det nämns att den estlandssvenska identiteten och kulturen bäst bevaras i Estland och medan Estland är fritt och man kan resa dit kommer kulturarvet att fortleva där, även om det dör ut i Sverige. Viktiga platser i Estland där man kan lära känna den estlandssvenska historien och kulturen är bland annat Aibolandsmuseum och i hembygdsgården i Sviby Ormsö. Sofia Joons anses ha en viktig roll i att överlämna gamla estlandssvenska talharpamusiken till den nya generationen, till exempel de musicerande grupper på Ormsö.

”Jag hoppas, att det som drivs i de större städerna (Sthlm o Gbg m.fl.) skall få de senare generationerna att fortsätta arbeta för sammanhållning och tradition. Vi som fått en uppväxt i splittrade familjer i glesbygd i övriga Sverige, är ett förlorat släkte. Vi har bara våra bleknande minnen och har för mycket "svenskt" i oss, genom allt vi gjort och upplevt här, utan den minsta kontakt med våra ursprungliga landsmän, släkt och traditioner. Tyvärr!” (Citerad från enkäten)

Några respondenter anser att intresset för estlandssvensk kultur är stort idag. Det finns museer, släktforskargrupper och böcker och föreningslivet verkar vara aktiv, speciellt i de traditionella vår-

och höstmötena. Till exempel har det i SOV märkts ett ökat intresse för släktforskning där många vill veta mer om sina estlandssvenska rötter som de oftast inte vet så mycket om. Dessutom har det märkts ett intresse bland de yngre som vill veta mer om Estland och estlandssvenskarna, för det är information som de inte fick lära sig i skolan. Det nämns också att många tror att det estlandssvenska föreningslivet, identiteten och traditionerna inte håller sig i framtiden men det har man tyckt redan i 1850 när Russwurm skrev om estlandssvenskarnas undergång. Dessutom nämns det att eftersom dokumentation är stor, kommer den nog kunna bevaras.

”Det estlandssvenska föreningslivet, som främjat sammanhållning och identitet bland estlandssvenskarna i Sverige, har varit centrerat till Stockholm. Idag på 2020-talet ser det annorlunda ut. Med hjälp av digitala medier finns möjlighet att nå ut och hålla kontakt på ett helt annat sätt, nationellt som globalt, vilket vi i SOV använder oss av och vill utveckla för att nå ut till fler.” (Citerad från enkäten)

Vissa respondenter anser att intresset ska fortsätta finnas men i andra former, till exempel Hembygdsdagar som kan locka deltagarna mer än några andra evenemang. Det också tros att bara de viktigaste traditionerna blir kvar och det kommer att vara ännu viktigare att man bevarar dessa saker.

”Kanske berättelserna och känslan av att ” jag är estlandssvensk” i Sverige dör ut i nästa generation.” (Citerad från enkäten)

Även om det är svårt att skapa en genomhållning och få de yngre att bli intresserad i den estlandssvenska kulturen, är respondenterna hoppfulla och jobbar mestadels på sitt sätt för att bevara så mycket som de kan av den estlandssvenska kulturen, traditionerna och identitetskänslan genom att antingen väcka den yngre generationens intresse för dessa aspekter eller att dokumentera och syssla med dem så mycket som möjligt.

5. DISKUSSION OCH SAMMANFATTNING

Syftet med denna uppsats var att forska vilken betydelse har musiken haft för att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige. För att få svar till huvudfrågan har det samlats en enkät med 20 frågor om estlandssvenskarnas nationella identitet och musikens koppling till den. Enkäten besvarades av 30 estlandssvenskar i Sverige.

Uppsatsens teoridel är grundad på Folkestads (2002) teori om musiken som en samhörighetsbildare i en grupp och som ett verktyg för att karaktärisera en grupp, samt Valk & Ojamaas (2008) teori om att bland grupper som bor i ett annat land än sitt ursprungliga hemland, har musiken en större enande roll än till exempel böcker eller tidningar.

Med forskningen kom det fram att även om de flesta respondenterna inte känner sig som estlandssvenskar, tycker de att musiken har haft en roll för att bevara den estlandssvenska identiteten. Musiken ses som ett verktyg för att bevara kulturen, traditionerna och identiteten. Musikrelaterade aktiviteter hjälper att bevara eller bilda identiteten. Analysen visar att som Folkestad (2002) har påstått, ökar gemensamma musikrelaterade aktiviteter identitetskänslan och skapar samhörighet bland estlandssvenskarna. Musiken ses som en kulturell symbol och som något som är karaktäristiskt för den estlandssvenska kulturen. Enligt forskningen är böcker, tidningar eller berättelser också viktiga verktyg för att bevara identiteten och hjälper mest att känna nära ens ursprung och skapa information om det. Att ständigt syssla med dessa aktiviteter är viktigt för att föra identitetskänslan över till andra generationer och hålla upp intresset. Dessutom kom det fram att gemensamma musikrelaterade aktiviteter som sång- och musikstunder och dansutläring kan öka intresset bland ungdomarna både i Sverige och Estland som är ytterligare en insats för att bevara den estlandssvenska kulturen och identiteten. Att syssla med traditionella musiken ökar känslan av trygghet och samhörighet och får en känna sig närmare till ens förfäder.

Enligt informationen om estlandssvenska musikrelaterade aktiviteter i Estland och i Sverige, har det inte varit lätt att samla ihop estlandssvenskarna för gemensamma aktiviteter genom historien (Aman 1992, s. 490). Det ser man också i nutiden. På grund av att estlandssvenskar bor i olika platser i Sverige, har det varit svårt att ordna gemensamma kulturella aktiviteter. Det är tydlig att för de som inte bor i Stockholm är det svårare att delta i någon gemensam aktivitet eller att möta

andra estlandssvenskar. Ändå finns det fortfarande aktiva estlandssvenska musikgrupper som till exempel Rågöbornas danslag och Aibokören. Dessutom finns det ett stort intresse för musiker som till exempel Sofia Joons som sysslar med och talar för estlandssvensk musik. Hembygdsföreningarna och SOV anses också spela en viktig roll för att bevara den estlandssvenska identiteten, hålla upp traditionerna och skapa intresset i de yngre generationerna. Dessa föreningar skapar en samhörighetskänsla bland alla deltagare och är en plats där man kan syssla med det traditionella med andra av samma ursprung. Trots att de flesta informanterna inte känner sig som riktiga estlandssvenskar, har de mestadels ett intresse för sitt ursprung och en vilja att lära känna och bevara den estlandssvenska kulturen och identiteten. Även respondenterna som inte sysslar med musik anser att den kan vara viktig för att bevara en identitetskänsla.

Att använda en enkät som forskningsmetod var lämpligt för detta tillfälle men det kom fram att i några fall hade det behövts följande frågor eller förklaringar kring svårare frågor. Identitet är ett svårt ämne att forska. För sådana personliga och djupa frågor skulle en traditionell intervjumetod möjligen fungera även bättre. Frågeformuläret visade att begreppen som identitet och nationell identitet är väldigt subjektiva, och betyder olika saker till olika människor.

Att forska om estlandssvensk identitet är också komplicerat för att nästan alla estlandssvenskar som kom från Estland under det andra världskriget är nu borta. I vidare forskning skulle det kunna tas upp frågor om estlandssvenskarnas ättlingar och deras nationella identitet med hjälp av teorier som fokuserar nämligen på andra och tredje generations flyktingars identitet.

För att kunna vidare forska om estlandssvensk musik eller estlandssvenskarnas förhållande till sin egen traditionella musik behövs det bättre och djupare översikt om estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter både i Estland och i Sverige. På grund av att nästan all aktivitet har hänt genom hembygdsföreningarna finns det ingen grundlig informationskälla. Den skulle behövas för både vidare forskning och för allmän kunskap för att den estlandssvenska identiteten, kulturen och de estlandssvenska traditionerna skulle bevaras även i framtiden.

RESÜMEE

Tartu Ülikool

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond

Maailma keelte ja kultuuride kolledž

Skandinavistika osakond

Rootsi keel ja kirjandus

Bakalaureusetöö: MUUSIKA ROLL EESTIROOTSI IDENTITEEDI SÄILIMISEL ROOTSIS.

Autor: Kristiina Kisler

Juhendaja: Eva Liina Asu-Garcia, PhD

Tartu 2021

Lehekülgede arv: 45

Lisade arv: 2

Eestirootslased on vähemusrahvas, kes asustasid Eesti põhja- ja läänerannikut alates varasest keskajast, kuid teise maailmasõja ajal pages peaaegu kogu tolleaegne asustus Rootsi. Üheks oluliseks vahendiks migrantidele oma identiteedi säilitamiseks ja arendamiseks on muusika. Väga väike hulk uurimusi keskendub rahvusliku identiteedi ja muusika seostele, samuti on vähe uuritud eestirootslaste identiteeti ja muusikat. Praegusel ajal, kui rahvad aina enam migreeruvad, on teadmised muusika rollist identiteedi säilimisel ja tekkimisel väga olulised.

Selle uurimuse eesmärk on teada saada, milline roll on olnud muusikal ja muusikaga seotud tegevustel eestirootslaste identiteedi säilimisel Rootsis. Selleks on läbiviidud ankeetküsitlus, millele vastas 30 eestirootslast ja nende järeltulijat Rootsis.

Uurimuse ajaline fookus on tänapäev ja ajaperiood peale teist maailmasõda. Muusika all on siin töös mõeldud kõiki muusikaga seotud tegevusi, näiteks tantsu ja koorilaulu.

Töö teoreetiline pool toetub G. Folkestadi (2002) teooriale muusika rollist grupisisese ühtsustunde tekitajana ja gruppi iseloomustava omadusena ning Valk ja Ojamaa (2008) teooriale sellest, kuidas rahvagruppide puhul, kes elavad teisel maal kui oma algsel kodumaal, võib muusikal olla suurem

ühendav roll kui näiteks raamatutel või ajaleheväljaannetel. Lisaks sellele antakse teooriaosas ülevaade rahvusliku identiteedi mõistest ning muusika ja identiteedi seostest, samuti eestirootslaste muusikaga seotud üritustest, gruppidest ja muudest tegevustest.

Sellele järgneb meetodi ja valimi kirjeldus, kus tutvustatakse, miks on uurimiseks kasutatud ankeetküsitlust ning kirjeldatakse vastajate tausta. Peale seda järgneb analüüs, kus analüüsitakse vastuseid ankeetküsitlustele kvantitatiivselt.

Uurimuse tulemusena võib öelda, et muusika tähtsus eestirootslaste identiteedi säilimisel seisneb kultuuri, traditsioonide ja identiteedi säilitamises. Muusika tekitab turvalisuse ja ühtekuuluvuse tunde ning koos samast rahvusest inimestega traditsioonilise muusikaga tegelemine aitab tekitada huvi noorema generatsiooni seas, et eestirootsi kultuur, traditsioonid ja identiteet säiliks ka tulevikus.

LITTERATURFÖRTECKNING

Aman, V. (Red.). (1992). *En bok om Estlands svenskar: Kulturhistorisk översikt. 4.*

Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner.

Appelgren, S. (Red.). (1997). *Estlands svenskar och svenskbygd: Bibliografi.* Gustav Adolfs akad. ; Almqvist & Wiksel International [levitaja].

Boura, S. (2006). Imagining Homeland: Identity and Repertoires of a Greek Labour-immigrant Musician in Germany. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research, 7.*

Folkestad, G. (2002). National identity and music. I R. R. MacDonald (Red.), *Musical identities.* Oxford University Press. [https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/national-identity-and-music\(0c8550e1-8695-4615-81cc-ed365e7e72e8\).html](https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/national-identity-and-music(0c8550e1-8695-4615-81cc-ed365e7e72e8).html)

Guibernau, M. (2007). *The identity of nations.* Polity Press.

Joons, S., Joons, S., Saar, H., Kivilo, M., Johanson, J., Kreek, C., Andersson, O., & Moberg, C.-A. (Red.). (2008). *Estlandssvenska folkliga koraler: Eestirootsi rahvakoraalid* [[Noot] =]. Rootsi Hariduse Selts.

Kuldkepp, M. (2013). THE SCANDINAVIAN CONNECTION IN EARLY ESTONIAN NATIONALISM. *Journal of Baltic Studies, 44*(3), 313–338.

Lidskog, R. (2016). The role of music in ethnic identity formation in diaspora: A research review. *International Social Science Journal, 66*(219–220), 23–38.

<https://doi.org/10.1111/issj.12091>

MacDonald, R. A. R., Hargreaves, D. J., & Miell, D. (Red.). (2017). *Handbook of musical identities.* Oxford University Press.

- Maripuu, E.-M. (2015). *Estlandssvenskarnas nationella identitetsskifte efter emigrationen till Sverige under 1940-talet*. Tartu Universitet.
- Piirimäe, E., Piirimäe, E., Pakk, T., Sutrop, M., Moorlat, M., & Tartu Ülikool (Red.). (2009). *Rahvuslus ja patriotism: Valik kaasaegseid filosoofilisivõtmetekste*. Eesti Keele Sihtasutus.
- Pöder, K. (2014). The formation of musical identity. *The European Journal of Social & Behavioural Sciences*, 12(1), 1704–1711. <https://doi.org/10.15405/ejsbs.153>
- Small, C. (1998). *Musicking: The Meanings of Performing and Listening*. Wesleyan University Press. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/tartu-ebooks/detail.action?docID=776766>
- Nyman, E. (1978). *Kustbon: Förbindelselänk för Estlandssvenskarna*, 4 (2-5). Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner.
- Trost, J. (2001). *Enkätboken (2:a uppl.)*. Studentlitteratur.
- Valk, A. (2017). Identiteet avatud maailmas. I T. Tammaru, R. Eamtes, & K. Kallas (Red.), *Eesti inimarengu aruanne* (s. 202–210). SA Eesti Koostöö Kogu. <http://inimareng.ee/ranne-identiteedi-ja-keelemuutused/identiteet-avatud-maailmas/>
- Valk, A., & Ojamaa, T. (2008). Pilootuurimus kanadaeestlaste etnilise identiteedi ja muusika seostest. I K. Labi (Red.), *Paar sammukest XXIV. Eesti Kirjandusmuuseumi aastaraamat 2007* (s. 59–86). Eesti Kirjandusmuuseum. <https://www.etis.ee/Portal/Publications/Display/8e60d091-89aa-40da-984e-6a9281aeb55b>

Internetkällor:

<https://estlandssvenskarna.org/sov-idag/hembygdsforeningarna/> Hämtad 23.04.2021

<http://www.xn--rgfreningen-x8a6tb.se/Ragobornasdanslag.html> Hämtad 21.05.2021

<https://sverigeesterna.se/2017/09/06/valkomna-till-baltikumdagen-och-estlandssvenskarnas-hembygdsdag/> Hämtad 21.05.2021

BILAGOR

Bilaga 1

	Kön	Födelseår	Födelseort	Hembygdsförening	Nationell identitet
1	F	1958	Stockholm, Sverige	Ormsö	Svensk
2	M	1963	Stockholm, Sverige	Ormsö, Rickul-Nuckö	Svensk men både svensk och estnisk medborgare
3	M	1974	Visby, Gotland	Ormsö	Gotland/Aiboland
4	F	1952	Stockholm, Sverige	SOV/Sverige	Svensk och estniskt (dubbelt medborgarskap)
5	M	1941	Ormsö (Borrby)	VKÜ (Ormsö HembygdsFörening)	Svensk
6	M	1955	Södertälje	Rågö	Estlandssvensk
7	M	1965	Finnspång, Sverige	Ormsö	Svensk/estlandssvensk
8	M	1931	Lilla Rågö (Storby)	Rågö	Svensk
9	M	1943	Stockholm, Sverige	Ormsö	Estlandssvensk (svenskt som estniskt pass)
10	F	1946	Kalmar, Sverige	Rågö, SOV	Svensk
11	F	1950	Nora, Sverige	Rickul-Nuckö	Svensk
12	F	1955	Stockholm, Sverige	Runö	Svensk, nu även estniskt medborgarskap
13	M	1963	Lidingö, Sverige	Ormsö	Svensk
14	M	1948	Stockholm, Sverige	SOV, Alsens hembygdsförening	Svensk
15	M	1957	Lidingö, Sverige	Ormsö	Svensk
16	F	1960	Stockholm, Sverige	Odensholm, Rickul-Nuckö, SOV	Svensk och estnisk medborgare
17	F	1960	Stockholm, Sverige	Ormsö, Förby byalag, SOV	Svensk med rötter i Estland. Min mamma och hennes

					familj var flyktingar från Ormsö
18	F	1959	Södertälje, Sverige	Runö, SOV	Svensk
19	F	1955	Karlsborg, Sverige	Ormsö	Svensk
20	F	1952	Stockholm, Sverige	Rågö	Svensk/estlandssvensk ättling
21	M	1941	Lilla Rågö	Rågö	Svensk, estlandssvensk, est
22	F	1939	Gotland	Ormsö	Svensk
23	F	1934	Ormsö	Ormsö	Svensk
24	F	1949	Tungelsta, Sverige	Runö	Svensk (estlandssvenska rötter)
25	M	1961	Eskilstuna, Sverige	Ormsö	Svensk och estlandssvensk
26	M	1946	Stockholm, Sverige	Ormsö	Svensk
27	F	1959	Stockholm, Sverige	Okänd	Okänd
28	F	1972	Visby, Gotland	Okänd	Okänd
29	M	1962	Gotland, Sverige	Okänd	Okänd
30	M	1937	Ormsö	Okänd	Okänd

Bilaga 2

1. Kön
2. Födelseår
3. Födelseort
4. Hembygdsförening
5. Vad är din nationella identitet?
6. Hur ofta är du i kontakt med andra estlandssvenskar som inte är dina familjemedlemmar?
7. Vilka associationer får du av ordet "estlandssvensk"?
8. Vem anser du är estlandssvensk?

9. Är det viktigt för dig att veta att du är estlandssvensk? Varför är det/är det inte viktigt för dig?
10. Är det viktigt för dig att bevara den estlandssvenska identiteten? Varför är det/är det inte viktigt?
11. Gör du själv något för att bevara den estlandssvenska identiteten? Genom vilka aktiviteter?
12. Enligt din mening, vilka är de gemensamma estlandssvenska kulturella symboler?
13. Har du sysslat med musikrelaterade aktiviteter (sång, dans osv.) tillsammans med andra estlandssvenskar i Sverige? Varför och vilka? / Varför inte?
14. Anser du att det hjälper/har hjälpt till att bevara den estlandssvenska identiteten i Sverige genom att syssla med musikrelaterade aktiviteter, tillsammans med andra?
15. Vilka aktiva estlandssvenska musikrelaterade aktiviteter eller grupper känner du till?
16. Har du deltagit i den estlandssvenska sång- och dansfestivalen i Hapsal?
17. Tror du att den estlandssvenska sång- och dansfestivalen kommer att ordnas även i framtiden (t.ex. om 20 år)? Varför/Varför inte?
18. Hur viktigt är det enligt din mening att syssla med det traditionella för att bevara identitetskänslan? Räcker det kanske med att man gör något tillsammans med de andra av samma nationalitet oavsett vad det är?
19. Hur tycker du att estlandssvenskarnas musikrelaterade aktiviteter har ändrats under tiden i Sverige? (t.ex. de senaste 30 åren)
20. Hur tror du att framtiden ser ut för den estlandssvenska identitetskänslan och de traditioner som man nu försöker att bevara?

Kinnitus töö iseseisvalt kirjutamise kohta

Mina, Kristiina Kisler, kinnitan, et olen bakalaureusetöö "*MUSIKENS ROLL FÖR ATT BEVARA DEN ESTLANDSSVENSKA IDENTITETEN I SVERIGE*", mille juhendajaks on Eva Liina Asu-Garcia, kirjutanud iseseisvalt. Kõikidele kasutatud materjalidele, teiste autorite väidetele ja arvamustele on nõuetekohaselt viidatud.

Kristiina Kisler

24.05.2021

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristiina Kisler,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

MUSIKENS ROLL FÖR ATT BEVARA DEN ESTLANDSSVENSKA IDENTITETEN I SVERIGE/ MUUSIKA ROLL EESTIROOTSI IDENTITEEDI SÄILIMISEL ROOTSIS,

mille juhendaja on Eva Liina Asu- Garcia

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kristiina Kisler

Tartus, 24.05.2021